

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentarii Exegetici In Apocalypsim Ioannis Apostoli

Viegas, Brás

Parisiis, 1615

Cur pedes eius similes aurichalco, & chalcolibano, in camino ardenti apparuerint? E pedes eius similes aurichalco sicut in camino ardenti.
Sectio XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39261

opus est, si mihi opem afferre vis. Alter iram tuam, quæ oculis declaratur, amplius perferre non potero, nam si me seueriori vultu aspexeris, exanimatus cecidam. Eodem sensu dixit Regius vates Psal. 9. *Conteret brachium peccatoris, & maligni, quæretur peccatum illius & non inuenietur*, id est, simulatque impium ad iudicium vocauerit, & peccatorum illius examen instituerit, non inuenietur, peribit enim nec audebit in iudicio comparere. De his oculis accipe quoque illud Hierem. 1. 11. cum vidit, *Virgam vigilantem*, id est, oculatam, seu oculos habentem: & dixit Dominus, *Bene vidisti: quia vigilabo ego super verbo meo, ut faciam illud*. In quem locum D. Hieronymus. *Vigilat*, inquit, *virga cuncta populi peccata considerans, ut percussat, & corripiat delinquentes. Unde & Apostolus scribit peccantibus. 1. ad Corinthios. 4. Quid vultis, in virga veniam ad vos, an in charitate & spiritu mansuetudinis?* Aduertit autem pro *Virga vigilanti*, Septuaginta, *Baculum nucem*, Theodotionem verò *Virgam amygdalinam* translulisse. Quia quemadmodum nux siue amygdalum habet amarissimum corticem, & testa durissima circumdatur, vt detractis austerioribus, fructus dulcissimus reperitur: Sic diuina correctio amara quidem videtur ad præfens, sed fructus parit dulcissimos.

Cur pedes eius similes aurichalco, & chalcolibano, in camino ardenti apparuerint?

Et pedes eius similes aurichalco sicut in camino ardenti.

SECTIO XI.

I. **A**D MIRABILISANÈ sapientia suū hoc opus contextit Ioannes: sicut enim in Euangelio nunc de Christi diuinitate, nunc de humanitate disputat: ita in hoc quoque opere sapissimè vtiusque in Christo naturæ coniunctionem, atque operationem describit, primumque hoc loco cum paulò ante ad Christi caput, hoc est diuinitatem, & instar aquilæ sublimi volatu ascendisset, nunc rursus ad pedes, hoc est ad humanitatem describendam quasi depressis, demissisque alis descendit, quod scribendi artificium eleganter expendit Petrus Damian. Serm. 1. de excellentia Ioannis Euangelistæ. *Beatus*, inquit, *Ioannes alternato sua narrationis ordine modo Diuinitatem Christi sublimiter intonat, modo quæ humanitatis sunt plane quodammodo humiliter assenerat. In principio, inquit, erat verbum, Ecce aquila Dei ad Cæli verticem sublimiter euolat, sed ad escam carnis necesse est, vt pressis alis aliquando in imis submissa descendat, vnde & paulo post, quid subdat audite, Et verbum, inquit, caro factum est, & habitauit in nobis. Tum idem pulchrè testimonio ex Cant. illustrat, Hanc, inquit, diuersitatem humanitatis, atque diuinitatis vnire sibi mer arque inconfuse sponsi de sponse dicit in Cantico. Venter, inquit, eius eburneus distinctus sapphiris: Ebur dens est elephantis quod animal fertur esse castissimum, venter ergo eburneus est sponsi, quia suscepta redemptorū humanitas, ab omni peccatorum contagio casta prorsus & inuiolata pertransiit, sapphirus autem lapis est ferens Cæli habens colorem, vnde & in visione domini dicitur. Erat sub pedibus eius, quasi opus lapidis sapphirini, & quasi Calum cum serenum est: per sapphirus ergo per diuinitatis intelliguntur, quæ in carne Dominus ostendebat: Venter ergo sponsi distinctus erat sapphiris, quia Christi humanitas diuinis virtutibus, resurgebat: nec plenus sapphirus esse dicitur, sed distinctus, ita videlicet, vt inter sapphirus candor eborū appareret, quia sic Dominus ex parte hominis assumpti operabatur humana, vt nihilominus ex parte deitatis ostenderet & diuina. Hoc itaque modo beatus Ioannes quasi eburneum ventrem sponsi sapphiris distinguit, dum aliquando diuinitatis alia, aliquando humanitatis in forma describit.*

Hæc

Haec ille. Sic igitur hoc loco cum altitudinem diuinitatis, hoc est caput descrip-
sisset, iam mox eius ad pedes, hoc est ad infima humanitatis recurrit, inuisitāque
horum pedum vel inter ipsos flammatarum globos durantium fortitudinem cum
summo splendore, odoreque coniunctam describit dicens, *Et pedes eius similes au-
richalco sicut in camino ardenti.* Illud porro meminisse oportet ex superioribus Græ-
cè in multis exemplaribus esse ὁμοιοι χαλκολιβάνω, id est, similes *chalcolibano*,
& εὖς ἐν ἡμίονο πεπορώμενοι, id est, tanquam in camino igniti.

Primum igitur Rupertus, cuius expositio nobis maximè probatur, per hos pe- II.
des Christi humanitatem accipiendam esse arbitrat, sicut per caput eius Diui-
nitas intelligitur. ad Cor. Quam ipse expositionem his verbis proponit. *Humo-
nitas, inquit, Christi aurichalco similis dicitur, sicut in camino ardenti: quia quemadmo-
dum aurichalcum multis ignium impendij ad colorem auro perducitur, ita Christi humanitas
per multas tribulationes perductus est ad gloriam maiestatis, iuxta illud (Luc. ult.) Nonne hæc
oportuit pati Christum, & resurgere à mortuis, & ita intrare in gloriam suam? Addit Pan-
nonius, rectè Chalcolibano, id est, æri, & thuri comparari: quia Christi ad patien-
dum pro hominibus desideria instar æris, erant fortissima, quæ scilicet morti non
cederent, & instar thuris odorifera, quorum nimirum odor fide sentitur, iuxta
illud Cant. 1. *Trabe me post te, curremus in odorem unguentorum tuorum*, simul aduer-
tit posse quoque pedum nomine mortalitatis vitæ Christi finem intelligi, qui in ca-
mino ardenti fuisse dicantur, propter illustriora quæ tunc præbuit amoris argu-
menta, iuxta illud Ioann. 13. *In finem dilexit eos.**

Alia quoque ratio huius similitudinis afferri potest, quia videlicet humanitas
non aurum fuit, sed aurichalcum, non ipsa in se aliquid diuinitatis habens, sed
propter maximam, tamen ratione vnionis hypostaticæ, cum diuinitate coniun-
ctionem, eximio quodam fulgore, vt ignitum aurichalcum rutilans: id quod
etiam per Chalcolibanum non obscure indicatur, quod genus electri est, vt di-
ximus. Hac enim potissimum de causa Christum electrum appellari. Ezech. 1. cū
dicitur, *in medio eius quasi species electri*, docet D. Greg. homil. 2. in Ezechiel. *Electrum*,
inquit *ex auro & argento est* (loquitur Greg. de electo artificiali, cuius meminit
Plin. lib. 33. cap. 4.) atque adeo dum aurum, argentumque miscentur, argentum a claritate
crefcit, aurum vero à suo fulgore pallefcit: illud ad claritatem proficit, hoc à claritate temperat.
Igitur in vnigenito Dei filio natura diuinitas vnica est tanquam auro, natura nostra tanquam
argentum, in qua adunatione humanitas in maiestatis gloriam excreuit; Diuinitas vero à sui
fulgoris p. tenuitate humanis se oculis temperauit: per hoc enim quod humana natura clarior facta
est, quasi per aurum creuit argentum, & quia Diuinitas à fulgore suo nostris est aspectibus
temperata, quasi aurum nobis palluit per argentum. Hac Gregorius. Rectè autem ad-
ditur, *sicut in camino ardenti*, tum propter passionis ignem, in quo Christi huma-
nitas arsit, tum propter charitatis ardore quo aduersum homines fuit inflamma-
ta. Vnde Græcè vt annotauimus est, εὖς ἐν ἡμίονο πεπορώμενοι, id est, tanquam
in camino igniti: vtriusque naturæ societas per Chalcolibanum etiam exprimi-
tur, si illud non electrum, sed æris, ac thuris permixtionem iuxta eius etymon
velis scire, etenim iuxta hanc etiam expositionem humanitatis vnio cum Di-
uina natura per Chalcolibanum optime significatur, habuit enim Christus, na-
turam duplicem, vnā diuinā, thure, quo diuinitatem colimus expressam, hu-
manam alteram per æs, quod in passionis caminum mittitur figuratam.

Hanc pedum expositionem commemorans Arethas, citansque D. Greg. ait,
Iesum Deum & hominem pedes habere, quia nonnulla diuinitate, sed per
carnem ad nos accessit. Chalcolibanum verò dici, siue in monte Libano

Rupert.
I ad Cor. 11.
Vt per. cap.
diuinitas
Christi, sic
per pedes
eiusdem hu-
manitas si-
gnificatur.
Pannonius.
Cant. 1. 4.
In fine ma-
ra amoris ar-
gumēta præ-
buit Christus.
Ioann. 13. 1.

Ezech. 1. 4.
D. Greg.
Plinius.

Tanquam
auro argen-
tum, natura
diuine hu-
mana vnica
est.

Charitas
Christi ad-
uersum ho-
mines.

III.
Arethas.
Per humani-
tatem Chri-
sti diuinitas
ad nos accessit.

fabrefactum, quandoquidem monti Libano propter celsitudinem est similis, siue etiam intelligendus est libanus: æris, speciem habens, quem Medici masculum appellant, qui & ipsi igni similis suffumigationes suavis odoris emittit. Quod enim suavis odor sit Christus sponsa in Canticiis consuetur c. 1. cum ait, *Meliora sunt verba tua vino, fragrantia unguentis optimis.* Et ipse Christus, de seipso loquens ait, *Ego flos campi, & lilium conualium.* Cant. 2. Flos enim duo habet, pulchritudinem videlicet, & odorem. Itaque primum ex hoc loco intelligimus, quicquid pulchritudinis est in Ecclesia à Christo tanquam à flore pulcherrimo proficisci, ipse enim flos est qui rubet in martyribus, candet in virginibus, rutilat in doctis, pallefcit in pœnitentibus, viridis est in confessoribus. Deinde eiusdem Christi suavissimum odorem, ut rectè dicere Paulus potuerit 2. ad Cor. 2. *Christi bonus odor sumus Deo* Græcè εὐὸς, id est, *Fragrantia*, qua duplici de causa lilium quoque ibidem appellatur, in quo singularis pulchritudo nitet cum suavi odore coniuncta.

V. Est præterea (ut hoc etiam dicamus propter utriusque naturæ in Christo vniōnem, quam in hoc loco in chalcolibano significari docuimus) lilium candidum simul & aureum, in quo duplex Christi natura designatur, humana quidem in colore candido propter puritatem: Diuina autem in aureo propter dignitatem. Ad hæc, quemadmodum in lilio tria ista quasi grana aurea, seu fila aureum colorem præferentia, quæ intra folia candidissima delitescunt, non statim erumpunt, sed tunc maximè cum folia magis explicantur: ita amor Christi aureus erga homines, potentiaque eius ac Diuinitas tunc maximè effulserunt, cum Christus viscera sua per passionem explicauit. Vel si malis, tria grana aurea, id est, Trinitatis mysterium tunc explicatius cognitum est, cum Verbum in carne apparuit. Rectè igitur propter odorem humanitas Christi Chalcolibano similis perhibetur. Denique iuxta hanc expositionem aduertendum est, pedes Christi non in igne absolute, sed in camino ardenti, qui magnam vim ignis continet, apparuisse, ut intelligamus Christi humanitatem non quolibet, sed maximo igne charitatis erga homines exarsisse: hoc enim camini & ignis discrimen obseruauit D. Gregorius homilia 2. in Ezechielem expendens illud Esaiæ 31. *Paruit Dominus cuius ignis est in Sion, & caminus eius in Hierusalem.* Plus, inquit, est caminum esse, quam ignem, quia esse ignis & paruus potest: in camino autem vastior flamma succenditur, Sion vero speculatio, Hierusalem visio pacis dicitur, pacemque nostram hic interim speculamur, ut illic post modum plene videamus. Ex amore ergo Domini, in Sion ignis, in Hierusalem est caminus, quia hic amoris eius flammis aliquatenus ardemus, ubi de illo aliquid contemplamur, sed ibi plene ardebimus ubi eum videbimus quem amamus. Atque hæc de prima expositione.

Christus candidus simul & aureus.

Quanto amoris igne exarsit Christus. D. Gregor. Esai 31. 9.

VI. Secunda expositio, per pedes Christi, nouissimi temporis fideles intelligit quæ est D. August. Bedæ, & Primalij: Porro hi pedes in camino ardenti esse perhibentur propter persecutionis tunc naturæ vehementiam, cui sanè conuenit antichalci similitudo, quod ex ære, multo igne adhibito, a colore aureo perducitur. Ideo autem inquit, *Libani sit mentio, qui mons est in Palestina, ut significetur ibi potissimum fidelium persecutionem ultimo tempore exarsuram: quæ pars expositionis posterior nobis non probatur, quoniam libanus hoc loco non pro monte Libano, sed pro thure sumitur, ut iam in superioribus diximus, cum chalcolibanon, & ære, & libano mixtionem sonet, ineptè autem aliquid ex ære & monte Libano mixtum & compositum esse credatur.*

Nouissimi temporis fideles, pedes Christi. D. Augustin. Bedæ. Primalij.

VII. Tertia expositio est Arethæ & aliorum, nomine pedum Apostolos & prædicatores accipientium, quibus Christus seu pedibus orbem peragrat: Propterea enim

Areth.

enim

enim Ezech. 1. Christus super firmamentum, quod impositum erat capitibus il-
 lorum quadriformium animalium, id est, Euangelistarum, & Apostolorum visus
 est ut eum per vniuersum terrarum orbem quali victorem & triumphante aspor-
 tarent. Eodemque sensu dicitur Habac. c. 3. *Quia ascendit super equos duos, & quadri-*
gatus saluatio. Quem locum de Apostolis interpretatur D. Ambros. lib. de Na-
buth. c. 15. Agitavit, inquit, Christus Apostolos suos, quos per diuersa mundi direxit, ut
toti orbi Euangelium predicarent, ascendit enim eques non tantum ut sedeat, sed ut regat.
 Sic etiam D. Hieron. in comment. super Habacuch. *Ascendit, inquit, in Paulo,*
ascendit in Petro, & in huiusmodi curribus, equitans totum illustravit orbem, inten-
dens quoque arcum, sine sagittis, sceptris, id est, regna Diaboli destrinxit: unde subdit,
suscitans suscitabis arcum tuum: sens. ut 70. transferunt, Intendens extendens arcum
tuum super sceptris. Eodem modo D. Greg. lib. 4. Mor. cap. 13. intellexit illud
eiudem cap. Niam fecisti in mari equis tuis, in ludo aquarum multarum, id est, apperui-
sti iter, predicatores tuis inter doctrinas huius seculi, sordida, & terrena sapientes.
 Quia igitur Christus per Apostolos & predicatores orbem peragrat, recte illi
 pedes ipsius appellantur, & habes apud Esai. c. 52. *Quam pulchri super montes pe-*
des annunciantis, & predicantis pacem: annunciantis bona, predicantis salutem: dicen-
ti sion, regnabit Deus tuus. Quo testimonio usus est Paulus ad Romanos 10.
 cum de predicatores ageret, mirum vero multis videtur, quod 70. interpretes,
 pro eo quod D. Hieronymus vertit, *Quam pulchri, ipsi transferunt, & s. p. a,*
 dictio horam, diei partem significat: sed non aduertunt, idem nomen significare
 pulchritudinem & venustatem, unde & deducitur *ἡ pulchritudo* id est pulchrum: quare
 ille redditur sensus, *sicut pulchritudo super montes, pedes annunciantis & predicantis pa-*
cem. Eisdem pedes intellexit spona Canticorum 5. cum dixit. Crura illius co-
lumnæ marmorea, quæ fundatae sunt super bases aureas, Apostoli namque & predica-
tores sunt veluti columnæ quædam, quibus nititur Ecclesia ædificium, marmorea na-
 propter candorem vitæ; fundatae super bases aureas, quoniam super duplicem amoris
 basem, Dei videlicet & proximi sustententur. De iisdem quoque pedibus mystice
 interpretatur D. Gregorius lib. 19. *Moralium cap. 10. illud Iob. 29. Quando laua-*
bam pedes meos butyro. Pedes, inquit, Domini predicatorum sunt. Butyro ergo pedes lauantur,
quia predicatorum sancti bonorum operum pinguedine replentur, & quia vix ipsa predicatio
sine aliquo transitur admissio: nam quilibet predicans, aut ad quantulumcumque indignatio-
nem trahitur, si contemnitur, aut ad quantulumcumque gloriam, si ab audientibus colitur.
 Unde & *Apostoli pedes lori sunt, ut à quolibet paruo contagio in ipsa predicatione con-*
tracto, quasi à quodam in itinere collecto puluere mundarentur: vel certe butyro pedes lauan-
tur, cum sanctis predicatoribus debita ab audientibus stipendia conferuntur, & cum de ipsa
predicatione fatigati auditorum suorum bonis operibus fouentur, non quod ideo predicent, ut
alantur, sed ideo alantur, ut predicent: hoc butyro vnctus fuerat Paulus, qui in catena tene-
batur, dicens 2. ad Timotheum 1. Det misericordiam Dominus Onesiphori domui, quia sepe
me refrigerauit. Haec D. Gregorius.

Ezech. 1.
 Predicatori-
 bus seu pedi-
 bus orbem
 peragrat
 Christus.

Aba. 3. 8.
 n. Ambr.
 Hieron.
 Equitavit in
 Apostolis
 Christus.

D. Gregor.
 Abac. 3. 5.

Ad Rom. 10.

D. Hieron.

Cant. 5. 15.

Apostoli Fe-
 licia colum-
 nae.

D. Gregor.
 Iob. 29. 6.

Concinnato-
 res alantur,
 ut predicent.

Hic igitur pedes similes sunt aurichalco. Primo, propter predicationis sonum, VIII.
 est enim aurichalco maxime sonorum, iuxta illud Psalmi 18. *In omnem terram*
exiit sonus eorum. Secundo, quia ut ait Paulus 1. ad Corinthios 13. Quamuis præ-
dicator linguis hominum loquatur, & Angelorum, si charitatem tamen non
habeat, factus est velut æs sonans, aut cymbalum tinniens, propterea non æri
*predicatores comparantur, sed aurichalco, quod aurum refert: & præterea in can-
 no ardenti seu igniti, apparuerunt, quæ omnia charitatē significant. Alio qui quem-*
admodum æs sonans, ipsum quidem tunditur, & aliis est auditu

Psal. 18. 5.

1. ad Cor. 13.

Concinnator
 sine viro,
 charitate ar-
 deat.

iucundum & utile: ita praeicator si charitatem non habeat, ipse quidem fatigatur, & consumitur, totaque utilitas in alios redundat. Vnde Ezechielis 1. de illis quatuor animalibus, quae Euangelistarum ut pauld ante diximus typus, fuerunt de sententia Iesai, libro 3. contra haereticos, & D. Gregorij homilia 3. in Ezechielem dicitur. *Est scintilla quasi aspectus arii candentis: (Quod de facie animalium intelligendum est) Bene inquit Gregorius, as candens dicitur, quia vita praeicatorum sonat & ardet: ardet enim desiderio, sonat verbo: as ergo candens est praedicatio accensa; propterea etiam ad Esaiam volauit unus de Seraphim habens in manu calculum, quem forcipe tulerat de altari: Eoque Propheta linguam mundauit simul & acendit, ut refertur Esa. 6. Vbi aduerte pro calculo, esse in Hebraeo כַּבְּרִיתִּיפֶה, quod nomen non solum calculum significat, quemadmodum venterunt Aquila, Theodotio, & Vulgatus, sed etiam gemmam viuam, seu carbonem incensum. Septuaginta autem translulerunt ἄνθραξ, quod nomen & carbonem, & Carbunculum gemmam pretiosam significat. Esaias igitur ad munus praedicationis obeundum recepit a Seraph. in ore carbonem incensum, hoc est ardorem charitatis, quae recte etiam propter praestantiam per Carbunculum pretiosam gemmam intelligitur, sic etiam Moyses priusquam ad Pharaonem mitteretur, iubetur ad flammam rubi ardentis accedere. Exod. 3. & super Apostolos orbem igne praedicationis obituros linguae igneae descenderunt. Act. 2. Denique ob eandem causam Regius vates priusquam dixisset Psalm. 50. *Docebo iniquos vias tuas, ter Spiritum sanctum a Deo postulauit: dicens, Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis. Ne proiecas me a facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde mihi letitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me: Tunc vero subiecit, Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuersentur: Quia nimirum praedicatoris charitate incensi concionem conuersio impiorum consequi solet.**

IX. Tertio, sunt hi pedes in camino ardenti, quia parati esse debent concionatores Euangelici ad multa propter veritatem & fidem perferenda, imo ad mortem ipsam si opus fuerit, oppetendam. Aduerte etiam in camino ardenti pedes ex aere in aurichalcum mutari, id est, ad auri similitudinem peruenire, quoniam labores pro Christo fortiter patienterque tolerati virtutem mirum in modum perficiunt, & quod est consequens, ad caelestem beatitudinem viam muniunt iuxta illud Pauli ad Romanos 5. *Gloriamur in tribulationibus, scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia vero probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit.* Vnde eleganter Cyrillus Alexandrinus epistola 37. ad Alipium. *Patientia, inquit, nobis omne bonum conciliat, & veluti pronuba, viam ad probationem parat, ac spem in futurum seculum nutrit. Quod profecto est non solum in aurichalcum aes mutari, sed diuinæ cuiusdam chemicæ artis viribus in fornace tribulationum aurum fieri, quod naturali alchimiae negat D. Thomas in 2. sententiarum. dist. 7. quaest. 3. art. 1. ad 5.*

X. Quarto. Recte etiam hi pedes secundum Graecorum translationem, similes esse Chalcolibano dicuntur propter odorem virtutum, quem ex se efflant: iuxta illud Pauli 2. ad Corinthios 2. *Christi bonus odor sumus, debent enim concionatores ea quae aere praedicationis sonant, exemplo & operatione praestare, ut non solum virtutum sonitum, sed odorem quoque ad alios transferant: itaque non sint similes illi in quem inuehitur Paulus ad Romanos 2. *Gloriaris, inquit, in Deo & nostri voluntatem eius, & probas utiliter instructum per legem, eo fide te ipsum esse ducem caecorum, lumen eorum, qui in tenebris sunt, eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiae & veritatis in lege, qui ergo alium doces**

Ezech. 1. 7.

Irenaeus.
Gregorius.

Esaia 6.

Aquila
Theodotio.
Vulgatus.Exod. 3.
Act. 2.

Psalm. 50.

Perficiunt
virtutem la-
bores.Ad Rom. 5. 3.
Cyrillus A-
lexandr.

D. Thom.

X.
Concionato-
res quae sonant
verbo, praes-
tant opere.

Ad Rom. 2. 18

doces, te ipsum non doces, qui predicus non surandum, furaris: qui dicit non me habundum, in malis, qui abominatus idola, sacrilegium facis: qui in lege gloriaris, per prauaricationem legis, Deum inhonoras: Vbi imprimis obseruanda est elegans Apostoli similitudo, illis verbis, *Habentem formam scientiae & veritatis in lege.* Quae illud significat concionatore, qui ea quae praedicat, opere non cõplet, perinde se habere, ac si exemplar alicuius imaginis solũ gestaret, quam alij in se exprimerent: maneretq; ipse deformis ac turpis, quippe qui se ad illius quod gestat exemplaris similitudinem minimè conformaret, hoc namque est quod ait Apostolus *habentem formam scientiae & veritatis in lege,* id est gestantẽ exemplar veritatis, atq; doctrina, quae in lege proponitur: quemadmodum interpretatur D. Chrysost. homil. 5. in epistolam ad Romanos. *ὁ σπερματικός τῆν ἀληθειάν ἐκείνην ἔχει, ὡς αὐτὸς ἐξελθὼν ἐκ αὐτοῦ, οἱ δὲ μὴ πρὸς εὐδαιμόνιαν, ἀλλὰ πρὸς ἰσοπέθειαν τῆς ἀληθείας ἐκείνης ἐκείνου μιμνήσκονται,* hoc est, quemadmodum si quis Regis habens imaginẽ, nihil ad eius similitudinẽ exprimat: illi quẽ quibus imago non est credita, etiã sine prototypo accuratè illud imitentur. Deinde aduertit eiusmodi concionatores, dicit à Paulo: *Inhonorare Deum per prauaricationem legis;* quoniam verbum Dei quod praedicant; falsum esse opere & vita profitentur: *Per prauaricationem,* inquit *legis Deum inhonoras,* sint igitur diuini verbi pracones similes chalcolibano, quia quod praedicando sicut resonant, debent thure, hoc est virtutum odore & exemplo enuntiare. Concinit huic loco Ioannis illud *Olea 14. Ero quasi thuris, Israel germinabit quasi lilium, & erumpet radix eius, ut Libani, & erit quasi solima gloria eius, & odor eius ut Libani,* id est, thuris. Quem locum explanans D. Hieronymus in commentarijs super *Oseam.* Cum, inquit, nos Dominus suos rotas perserit, germinabimus, & florebitur ut lilium imitantes ipsum Christum, qui de se ait *Cant. 2. Ego flos campi & lilium conuallium,* & mittimus radices nostras sicut arbores Libani, quae quantum in auras consurgunt vertice, tantum radices in ima demergunt, ut nulla tempestate quatiantur, sed stabili mole consistant, & habebimus odorem quasi Libani, vel thuris, quod est genus thymiamatis. Nec vacat mysterio, quod non cuius odori, sed odori thuris similes memorantur, cum dicitur: *Pedes eius similes chalcolibano,* quemadmodum etiam *Canticorum 4. Odor vestimentorum tuorum sicut odor thuris.* Etenim sicut thus in Arabia ex quadam arbuscula inter inaccessas rupes nascitur, ita hic virtutũ odor, si perfectissimus esse debet, rarissimus est. Deinde sicut thus per incisionem corticis illius arbusculae in feruentissimo solis ardore colligitur, ita etiam virtutum perfectio non nisi per incisionem arboris, id est, mortificationem carnis & in ipso solis ardore, hoc est in tribulatione, quae per nostrum caminum designatur, acquiri consuevit. Ad hæc, arbuscula illius cortex lauri folio est similis, quia qui ad hanc chalcolibani similitudinem, & virtutum odorem pertingit dignus profectò est, qui lauro coronetur. Denique chalcolibano aris & thuris permixtionem sonat, quia praedicatores non sola contemplatione, quae per thus significatur prestare debent, sed tanquam et in camino bonorum operum, & tribulationum liquecere, & sic in vasa puleherrima efformari, quae in honorem possint Domino deferre.

D. Chrysost.

Concionatorum exempli. Osee 14. 6. D. Hieron. Can. 2. 1.

Can. 4. 11.

Virtutum perfectio per quod acquiratur.

XI.

In Ioachim.

Quarta expositio est Ioachimi Abbatis, quam ille sic paucis complectitur, *In oculo,* inquit, *contemplatiua vita, in pedibus gressus operis designatur, in utroque enim viuendi genere vita Christi igne spiritus sancti accensa est, quia non solum in illis membris, quae ad orium, & quietem vocata sunt, diffusa est spiritus sancti gratia, sed etiam in illis, quae exterioribus ministerijs deputantur: & propterea oculi tanquam flamma ignis dicuntur: pedesque sunt in camino ardenti, quãtũ tanta inter utramque vitam differentia sit, quanta inter pedes auri chalco similes in camino ardenti, & oculos similes flamma ignis: sicut enim*

Via alia
& contem-
plativa ut
deserat.

aliud esse simile flammæ ignis, & aliud esse simile rei manenti in igne, ita aliter activa vita, aliter contemplativa, spiritus sancti gratia præsto est. Sunt quidem hæc omnes expolitiones probabiles, sed primam tamen quæ est de humanitate Christi, magis literalem germanamque, atque adeo reliquis omnibus anteferendam arbitramur.

Cur vox eius tanquam vox aquarum multarum dicatur.

Et vox illius tanquam vox aquarum multarum.

SECTIO XII.

1. Similem filio hominis hæcæp. descriptum, haud dubiè Ioannes sibi per eandem imaginariam ostensionem visus est, loquentem audire: alio qui qualem haberet vocem, intelligere minimè potuisset, ait igitur, *voce[m] eius fuisse tanquam vocem aquarum multarum*, cum impetu scilicet strepituque insistentium, hoc est valde sonoram & multiplicem, & magnis atque inconfitis clamoribus personantem, qualem multi simul homines simultuantes, clamantesque edere solèt. Solet enim in sacris literis multorum hominum simul clamantium vox, aut strepitum facientium sonitus, aquis cum impetu ruentibus comparari veluti apud Ezech. capite 1. *Et audiebam sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum, quasi sonum sublimis Dei, cum ambularent, quasi sonus erat multitudinis, & quasi castrorum.* Et Esai. 17. *Voce[m] multitudinis populorum multorum, ut multitudo maris sonantis, & cum multis tubarum, sicut sonus aquarum multarum.* Huiusmodi igitur erat vox, qua similis filio hominis personabat: cuius mysterij ratio prima affertur à Primasio, & Amb. Anibert. quia nimirum qui in lege veteri vocem habebat tubæ, ut supra dictum est, id est, ille qui per paucos Prophetas, & prædicatores insonabat: in lege nova vocem habuit aquarum multarum, quæ populorum multitudinem significant, iuxta illud Apoc. 17. *A que quas vidisti populi sunt, & gentes, & lingua, id est, populorum multorum vocibus personuit.* Id quod etiam Daniel significavit c. 10. cum dixit: *Et vox sermonum eius ut vox multitudinis.* Et Ezech. c. 1. *Audiebam, inquit, sonum alarum, quasi sonum aquarum multarum.* Eandem expolitionem approbat Rupertus. Secunda ratio est Richardi de S. Victore, Ruperti, Ioachimij, & aliorum: quia videlicet Christi mysteria omnium scripturarum eloquijs prædicta fuerunt, atque adeò Christus cum per se, vel per Apostolos loquebatur, vocem habebat instar aquarum multarum, quæ scripturas sacras exprimunt: iuxta illud Deut. 32. *Concresecat in pluviam doctrina mea, sicut ros eloquium meum, quasi imber super herbam, & quasi stilla super gramina.* Est autem præclara hæc similitudo ad prædicationem exprimendam. Primum, quia ut ait Ioachimus, *Sicut quædam multa decidentis pluvia sono multiplici concorsiter sonant: ita multiplici scriptura sacra eloquia in quibus loquitur Christus, eandem sonant veritatis sententiam: quam ob causam scriptura rota illi apud Ezechielem cap. 1. comparatur, cum dicitur: Apparuit rota una super terram, iuxta animalia habens quatuor facies, & aspectus earum, & operis quasi sit rota in medio rota, & una similitudo ipsarum quatuor.* Quo loco Divus Gregorius per rotam, sacram scripturam intelligit, quæ quatuor facies habet, quia utrumque testamentum in quatuor partes distinguitur, videlicet in Legem, Prophetas, Evangelia, Acta, & dicta Apostolorum. Verum *una similitudo ipsarum quatuor dicitur, ut indicetur summa omnium scripturarum consensio: imo vel ipsa rota notio eam confessionem manifestè exprimit, sicut enim in rota omnes radij a peripheria ducti ad idem*

Ezech. 1.14.

Esai. 17. 12.

1. ratio ex
Primasio &
Ansb.

Apoc. 17. 15.

Dan 10. 6.

Ezech. 1. 14.

Rupertus. 2.

ratio ex

Rich. Vict.

Rup. Ioach.

Vox Christi

in Prophetis

instar aqua-

rum multa-

rum.

Deut. 32. 2.

Ioachimus.

D. Greg.

Scriptura sa-

cræ summa

consensio.